સમજ ગાફીલ યેહ જેન્ટલમેનકી સુરત હુય જુતેસે,
તેરે ઇસ કદ્દ કલર, નીકસાઈકી જીતતહુય જુતેસે !
તકબ્બુર છોડકર ગુઝ ઉસકા કર જીસને દીયા જુતા,
કે ઇજ્જત ભીહુય જુતેસે તેરી ઝીલ્લત હુય જુતેસે!!

મગરૂર

જુતા.

લખી. પ્રગટ કરનાર

મુનશી ફતેહખાંન અહેમદખાંન

'દીલકશ'

ઇસ્લામપુરા પોસ્ટ નાં. ૪ મુંબાઈ.

સુરત. ખાનાનળીના રોડ ઉપર આવેલા શ્રી "ઝાકિર" પ્રીન્ટીંગ
પ્રેસમાં રતિલાલ દુર્લભદાસે છાપી.

(એક આનો.)

ભલા હય યા બુરા મગરૂર જુતા,
મગર હય બાવફા મગરૂર જુતા.

સબક સીખો વફાદારીકા ઈસિ મગરૂર જુતેસે,
કે ઇન્સાંકો ઝલીલો ખ્વારભી કરતા હય યેહ જુતા.

બુઝુરગોંકી કમાઈપર જો છકા પંજા કરતે હય,
ઉન્હે રૂસવા સરેબાઝારભી કરતા હય યે જુતા.

ચૌપાટીકે દરીયા કીનારે પર એક આ લીશાન મકાનકે દીવાનખાનેમે દૌલતકે ઘુમન્ડ ઔર ગુરૂર કે ઘોડાપે ચઢા હુવા એક નવ જવાન જીસકો અપને મ ન બાપકે ગુઝરનેકે બાદ કુચ્છ દૌલત મીલને પર ફ ઔર તકબ્બુર આ ગયા હય ઔર જો એક મામુલી આદમીસે બાત કરના અપની બે ઈજ્ઝતી સમજતા હય.

રંગીલા છબીલા તેજ રફતાર પુર તકલ્લુફ લીબાસ પહેને હુવે કીસીકે આનેકે ઈનતેઝારમે ટહેલ રહા હય ઈતનેમે દાદરપર કીસીકે આનેકી આહટ સુનકર હૈરનસે

પેશતર આરામચેરપર લેટ ગયા. ચંદ હી મીનીટમે એક નવજવાન જો કે ઇનહીકે હુમ ઝોલી થા આ મૌજુદ હુવા. જીસકો દેખતેહી જનાબ ચીલ્લા ઉઠે.

"આઇયે! આઇયે! જનાબે આલી?"

"કયા ખૂબ, મીયાં? મુંહ ચીકના ઔર પેટ ખાલી."

"કિયું ભાઇ કયા હુય?"

"હુય કયા ખાક ઝરા નીચે તો નઝર કીજીયે.!

"નીચે કીધર."

"આપકે જુતેપર."

બસ કયા થા ઉસ મગરૂર જનાબ ને જો અપને જુતે પર નઝર ડાલી તો બડે તાઅજ્જુબમે ઉસકી કીનાર ફટી હુઇ દીખાઇદી મારે ગુસ્સે કે આપકા ખુન ઉબલને લગા ઔર ચીલ્લાકર નવકર કો આવાઝદી.

બીચારા નવકર આન મવજુદ હુવા આપને ફૌરન પયેરકા જુતા નીકાલ કર ઉસકો દે મારા ઔર સાથહી ગુરૂરસે કહા.

કમબખ્ત નાલાયક મરદુદ નહી જાનતા મેરા
ગુસ્સએ ઝહેર આલુદ કે યેહ શીકસતા

જુતા મુજકો પહેના કર મેરી બે ઇઝઝતી કરના ચહાતાથા. ચલ જા, નીકલ જા, દુરહો, જબ તુજકો જુતે કે પયછાનને કી કદર નહી હય તો મુજ જયસે મોઅઝઝીઝ ઔર તવંગરકી ખીદમત ગારીકે લાયકભી નહી હય.

અપને આકા કો ગજબ નાક દેખકર નૌકર બીચારા એક પ-તેકી તરહ લરઝને લગા !

નવકર કો કાંપતે દેખકર જુતા જો સામને પડાથા ઉસને જનાબે બારીમે ઇલતીજાકી.

ખુદા વંદા ગરીબો બેકસોંકા મહેરબાં તુહય,
કરમ ફરમા તુહી હય બેઝબાનોકી ઝબાં તુહય.

ઈનાયતસે તેરી યારબ ઝબાં ઇસદમ જો પાંઉ મએં,
તો ઈસગુમરાહ બંદેકો તેરે રસતેપે લાઉં મએં !

બસ કયા થા રહેમતે ઈલાહી જોશમે આઇ ઔર ઉસ કાદીરે મુતલકને જુતેકો ઝબાન ઇનાયત ફરમાઈ બાદ વોહ અપને મગરૂર જનાબ કો યું કહેને લગા.

જુતા—હુકમે રબસે તુમહેં દો બોલ મએં કહે શકતાહું,
ગર ચે જુતા હું વલે આપકે મુંહ લગતાહું.

જનાબ—(તઅજ્જુબમે) અય ! યેહ જુતા હોકર બોલતા હયે!

જુતા—જીહાં ! કુદરતકા એક કારનદા ઈસ વકત આપકે બેજા ગુરૂરકો ઈનસાફકી તરાજુમે તોલતા હય, ઓર આપહીસે પુછતા હય કે જનાબે આલા, ઈસમે નોકરકા કયા કુસુર નીકાલા ?

જનાબ—(તઆજુબમે) કિયું નોકરકા કુસુર નહીં તો કયા મેરા કસુર ?

જુતા—(નરમીસે) જનાબ જબ આપહીને મુજકો પહેન પહેન કર ઔર ગુરૂરસે ઠોકરે લગા લગા કર ઔર દૌલતકે નશેમે ઝમીનપે પાઉં માર માર કર ઈસ હાલકો પહોંચા દીયા, તો કહીયે ઈસમે આપ કુસુરવાર યા નોકર?

જનાબ—(ગુસ્સેમે) ઓ નાલાયક જુતે મયને કબ તુજકો ઠોકરે દી હય ? ઔર કબ ઝમીનપર પટકા હય ?

જુતા—અફસોસ હઝાર અફસોસ !

આજ ભેયસે કી તરેહ જો ફુલ જાએ જુરૂ હય
કલકી અપની કરનીઓકો ભુલ જાએ જુરૂ હય

જનાબ. કલહી કા તો ઝિકર હય કે આપ અપને માઅશુકા મહેજબીનકે સાથ ચોપાટીકી સએર કો જા રહે થે જીસ વકત એક ગરીબ આપકો તવંગર ઔર સખી સમજકર અપની ફરીયાદ કરને કો આપકે કદમો પર ગીર પડા. જીસકો દેખતેહી આપકો ગુસ્સા પયદા હુવા ઓર

ફોરનહી ઉસકો ઠોકર માર કર ગુરૂર કે સાથ ચલ નીકલે, ઉસ ગરીબકો આપકી તકબ્બુરકી વજાસે મેરે હાથ સદમા પહોચા જીસકો દેખકર મેરા બદન ખૌફે ખુદાસે કાંપને લગા. ઔર મેરે જીસ્મ કે ટાંકે તુટ ગયે જીસકો આપ ઈસ વકત મુલાહેઝા ફરમા રહે હુયે; તો યહાં બીચારે નોકરને કયા કુસુર કીયા?

જનાબ—(બડી બેપરવાઈસે) દુર હો કુસુર નાકુસુરસે તુજકો કયા વાસતા, અબ તુ મેરે લાયક નહી.

જુતા—ખયેર આપકો મેરી ઝુરૂરત નરહી તો નીકાલ દીજીએ! અપને સામનેસે ટાલ દીજીએ! મગર યું ઝલીલ તો ન કીજીએ!

જનાબ—(હંસકર) કયા દુનીયામે તુજસે ઝિયાદા ઝલીલ કોઈ ઔર શયભી હય? તુ તો ઈનસાન કે પાઉંમે હર વકત ગીલાઝતસે વાબીસતા રહેતા હુય હર વકત પાઉંમે રોંધા જાતા હુય, ઔર નજાસતોંમે આલુદા રહેતા હુય તહેજીબકી સોહબતમે તેરા ગુઝર નહી. ઔર સફાઈકી મહેફીલોંમે તુ ઘુસનેકે કાબીલ નહી.

જુતા—તો કયા ઈસસે મય ઈનસાનકી નઝરોંસે ગીર ગયા?

જનાબ—બેશક! હમ કીસી અહેસાન ફરામોશ કો જાતા હુવા દેખકર કહેતે હુય કે યેહ 'હમારી જુતીયોંકા સદકા હુય.'

જુતા—(બોહોત હંસકર) આહા હા હા હા હા તો કહીયે જનાબ, આપકે તન જેબકી તમામ ચીઝોંસે બડકર મેરા રૂતબા હુવાયા નહી.

જનાબ—કીસતરાહસે?

જુતા—આપકાહી મકુલા હય કે હમારી દી જુતીયોંકા સદકા, તો માન લીયા કે બગયેર જુતે કા ઈનસાન બીલકુલ હકીર સમજા જાતા હય. ઈસીલીયે ઈનસાનકે તમામ બદનકી ઝેબાઈશમે બન્દેકા નંબર સબસે પહેલા હય.

જનાબ–તો કયા, તું ઈન્સાનપર ફોકીયત લે સકતા હય? ઔર અપને આપકો મુઅજ્જીજ સમજતા હય?

જુતા-બેશક! કીયું નહિ! જનાબ, યું તો આપકો ઈખ્તીયાર હય, અપને નજદીક આપ જીસકો ચાહેં મોઅજ્જીજ ખિયાલ કરેં ઔર જીસે ચાહેં ઝલીલ સમજેં, લેકિન ખુદાઇ ફેસલા આપકી મરઝી પર નહિ હો સકતા. ખુદાને હરચીજકો અપની જગેહપર એક ફઝીલત ઔર ખુસુસીયત અતાકી હય. ઉસપર વોહ જીસકદર નાઝ કરે બજા હય. લેકિન કીસી બાતાદારકા આપકી તરાહ મગરૂર બનકર ઇતરાના બેજાહય. અગર મુજમે કોઈ ઝીલ્લતકી બાત હય તો વોહ આપહીકી બ દોલત હય. આપ અપને ઘરમે મુજકો ઝલીલ સમજા કરેં. લેકિન મસ્એં જો

ઈન્સાફકી નજરસે ગઔર કરતા હું તો અપનેમે કોઇ ઝીલ્લત ઔર હીકારતકી બાત નહિ પાતા.

જનાબ–તો કયા, તું યુંહ કહેના ચહાતા હય કે ખુદાને તુજકો ફઝીલત ઔર ફોકીયત અતાકી હય?

જુતા– હજરત, મએં જીસ ચીજસે બનાહું ઉસીસે આપકા જીસ્મભી બના હય. યેહી જીંદગી, યેહી નરમી યેહી હુસ્ન ઓર યેહ ખુબી જો આપકી ખાલમે હય, કભી મુજમેભીથી. યેહી ગીજાએં જો આપકા જુઝવે બદન હુવા કરતી હુએં કભી મેરા જુજવ હુવા કરતીથીં! લેકિન મરનેકે બાદ મેરી હાલત ઈન્સાનસે અચ્છી રહી. મએં તો સડને ગલનેસે ઓર બદબોસે બચ ગયા. ઓર આપકે પાઉંકા લિબાસ બનકર આપકા રહેબર બના! ભલા કહીયે તો સહી. આપકી ખાલસે કીસીકો નફા પહોંચ સકતા હય? નહિ! કુછ નહિ! ઇસી લીયે આપ જયસે ઈનસાનસે તો મએં હજાર દરજે બહેતર હું. કિયું કે જીન્દગાનીમેભી મેરે જીસ્મસે ઈન્સાનકો ફાયદા પહોંચતા થા. ઓર મરનેકે બાદભી ઇંનસાનકો મેરી જાતસે આરામ પહોંચતા હય. ઈસ લીયે આપસે તો મએં હી બહેતર હું.

જનાબ–તું જાનતા હય કે ઈનસાનકો અશરફુલ મખલુકાત બનાકર ખુદાને તમામ જાનદારોમે ફોકીયત બખશી હય. બલ્કે,

બશર જો ઈસતીરા ખાન્દાંમે પડાયહે ઈસકી પ્રીરાતની હય,
વગરના કંન્દીલે અર્શમેભી ઈસીકે જલવેકી રોશની હય,

જુતા—હાં, બેશક જાનતાહુ. લેકિન કયોનસે ઈન્સાન કે વાસ્તે. જીસ્મે રહેમ દીલી, વફાદારી, ગમખારી, દુર અંદેશી, ગરીબ પરવરી, ઓર ઈબાદત ભરી હુઈ હો. નહિ કે તુમ જયસે મકકાર દગાબાજ અહેસાન ફરામોશ ઓર મગરૂર ઈન્સાનકે લીએ?

જનાબ—(ગુસ્સેમે) ઓ કમીને હદસે બડ જાને લગા.
મુંહદીયાતો સરપે ચડ જાને લગા.

તું મુરદાર ચીજકા બના હુવા એક ઝીલ્લત આમેજ જુતા હય ઓર જુતેકી ઈજજતહી કયા હય?

જુતા—બેસક, મયેં મુરદાર બના હુવાહું ઈસમે કીસી બાતકા શક નહિ લેકીન તુમ જયસા બેઈમાન ઓર નાલાએક નહિ હું. દેખો મયેં અપની જવાનીમે જયસા આપકા ગમખાર ઓર મદદગાર થા વયસા અબભી હું લેકિન મેરી ભુલ હય કે તુમ જયસે મગરૂર કે પાસ રહેને કરતે એક ગરીબકે પાસ રહા હોતા તો બહેતર થા કે વોહ મેરે પુરજે પુરજે હોને તક મુજકો હિફાજતકે સાથ રખતા ઓર મેરી કદ્ર કરતા નહિ કે આપ જયસા

ફ૨૯૮

બેરહમ બનકર મુજકો ઈસ તરાંહ જલીલોખ્વાર કરકે ઘરસે નિકાલ દેતા! ઈન્શા અલ્લા અબભી જો કોઈ મેરા ગમખાર હોગા, ઉસકા બરાબર વફાદારી કે સાથ રહેબર બનકર રહુંગા.

સમજ એ મગરૂર ઈન્સાન આજ તું મુજે હિકારતકી નજરસે દેખતા હય. લેકિન મએં કહેતાહું કે જો મએ કીસી બાદશાહકા જુતા હોતા તો તું અપને સરપર ઉઠાતા અગર મએં તેરે મુરશદકા જુતા હોતા તો તું મુજે શીકસ્તા હાલમેભી આંખોસે લગાતા, અગર કિસી વલી અલ્લાહકા જુતા હોતા તો તું પ્યારકી નઝરોંસે દેખકર બોસે લેતા, અગર આપકે ઉસ્તાદ યા બાપકા જુતા હોતા તો અપની સઆદત મંદી સમજકર મુજકો તઅઝીમસે રખતા! અગર ફર્જ કરો મએં આપકે કોઈ મહેજબીન માશુકાકા જુતા હોતા તો આપ બડી મજેકે સાથ મુજકો સાફ કરતે, યા કભી મેરી મારભી ખાતે ? ? ખએર અબ આપહી ફરમાઈયે કે જુતા હોનેમે મેરી કયા આબરૂ ઘટ ગઈ

જબાબ—તેરી હીકારતકી સબસે બડી દલીલ યેહ હય કે હજરત મુસા (અ) જબ મુકદ્દસ દરબારે ઈલાહીમે પહોંચે. તો હુકમ હુવા કે "જુતીયાં ઉતાર ડાલો."

જુતા—બેશક, ઉસ મુકામપર હજરત મુસાકો જુતીયાં ઉતારની પડી. લેકિન જનાબેઆલી, આપકો યેહભી ખબર હય કે આં હજરત રસુલે મકબુલ (સ)કો હુકમ હુવા કે અય મેરે હબીબ જુતેકે સાથ આઈયે. ઔર આં હજરત જુતેકે સાથ તશરીફ લે ગયે. જહાંતક મેરા ઉનકા સાથ રહા વહાંતક આપતો કયા. બડે બડે અઇમ્માએ દીનકી રસાઈ નહિ હો સકતી. ઇસમે અવ્વલ તો મેરી ઝીલ્લત નહિ હુઇ બલ્કે મીલ્લત હુઇ. ઔર અબ કભી જીલ્લત હુઈ તોભી આપકે મુકાબલેમે. નહિતો બંદા આપસે તો અફ્જલહી હય.

જનાબ—કયા, સચ મુચ તું અપનેકો મુજસે આલા સમજતા હય ? યા ફ્કત યેહ તેરી સુખન પરવરી હય ?

જુતા—સુખન પરવરી નહિ સચ્ચી દલીલ હય.

જનાબ—વોહ કયા ?

જુતા—વોહ યેહકે, ખુદાવંદે આલમને ઇન્સાનકો પએદા કરકે અકશો હોઆકા તાજ પહેનાયા, ઇમાન વ નેકીકી સચ્ચાઇસે મામુર કરકે ઇબાદત કે લીએ અપની ફરજે અદા કરનેકો ભેજા તો આપને ઉસકા કોઈ ફરજ અદાભી કીયા હય ? બિલકુલ નહિ ! કુછભી નહિ !

જનાબ, જરા મેરી તરફ દેખો. મએને અપને ફરજ કિસ તરાંહસે અદા કીએ હુએ. મેરા જીસ્મ જબ જીંદા થા. ઉસ વકતભીં અપને માલીક કે હુકમપર બરાબર ચલતા થા. કભી અપને કામસે ગાફીલ નહિ હુવા થા. ઔર મરનેકે બાદભી માલીકકો મુજસે ફાયદાહી મીલા. ચમાર કે વહાં આયા વહાંસે નીકલતે વકત ઉસકોભી ફાયદા પહોંચા થા. વહાંસે મોચીકે વહાં આયા, વહાં ઉસકો ફાયદા પહોંચાકર સરે બઝાર આયા, વહાં બેપારી કો મુનાફા દેકર આપકે પએર મે પડા, ઔર આપને જો કામ મુજસે લેના ચાહા મએને કભી ઉજર નહિ કીયા. બુરે કામો મે મુજે લે ગયે ગુનાહો મે મુબ્તીલા હોને કો ઘરસે બાહિરનીકલે મુજે પહેને હુવેબનજાસ્તોમે ચલે કાંટો મે ચલે પથ્થરોંસે ઠોકરે ખાઈ, મુજે હજારો તકલીફેં હુઈ લેકિન મએને ફરમા બરદારીસે મુંહ નહિ ફેરા. આપકી રીફાકત મેં મુજકો બડી એનફસીસે કામ લેના પડા. ગરજ મએંને હરતરાંહકી ઝીલ્લતેં ઉઠાઈ, અબ મેરે મુકાબલેમે આપ અપના સુબુત દેસકતે હુએં? આપને અપની ઇતની જીંદગીમે ખુદા વરસુલ કે હુકમોનસે ફરજ અદા કીએ? મએને કભી આપકા કુસુર નહિ કીયા કભી અપની ફરજમે કોતાહી નહિકી. ઉસકે ઉપરભી ચોર તુરરાકે આપ મુજકો હિકારતકી નીગાહસે દેખકર જલીલો રૂસ્વા કરકે

ફેંકતે હુએં. બંદા નવાઝ આપ અપને માલીકકે ઇતને ગાફીલ ઔર મુનકર હો કે મેરા દિલ અબ તુમસે બિલકુલ નફ્રત કરતા હય. તુમ જયસે નાપાક અહેસાન ફરામોશકે સાથ રહેનેસે ટુકડે ટુકડે હોકર ખાકમે મીલજાના હજાર દરજે બહેતર હય.

ઓ મગરૂર ઇનસાન, દૌલતકી આઇ હુઇ નઈ રોશનીને તુજકો અંધા બનાયા હય. લેકિન નહિ નહિ ? જરા અપને ગીરે બાનમે મુંહ ડાલકર સોચ, ઔર દેખકે જીસ રોજસે તુ અપની હસ્તીપર ફુલ ગયા હય. ઔર દુન્યાકી, ના પાએદાર લજ્જતોંકે હવસમે અપને માલીકકે ફર્જ ભુલ ગયા હય. ઉસી રોજસે તેરે જીસ્મે, ખાકીમે કુશમમે આંતેશી (શયતાન) ને અપના મકાન બના લીયા હય !! અબ વોહ તુજેહ અપના ગુલામ બનાકર જહાં ચહાતા હયે લીએ ફીરતા હય. ઔર તુભી ઉસ મલઉનકે તાએ હોકર મજહબકે ખીલાફ ખાહીશે નફ્સાનીકે ગડહેમે બે સોચે સમજે, ગીરતા હય! અફસોસ !! અય ગાફીલ ઇનસાન ? કયા તું દીન રાતકે ચોબીસ ઘંટોમેં અપની ગફલત ઔર ગુરૂરકે પરદેકો હટા કર કભી દોઘડી ભીં યેહ સોચતા હય કે. મએં ઇસ દુનીયામે કીસ કામકો આયાહું ? કયા કર રહા હું ? એક દીન કહાં જાના હય ?

કીસીકો મુંહ દીખાના હય? નહિં! કભી નહિ! તેરે ગુરૂ શયતાનને કભી તુજહે યેહ સોચનેકા મઓકા દીયાહી નહિ અફસોસ કયસી જીલ્લત! કયસી ગફલત!? શર્મ! શર્મ!!

જનાબ—(પરેશાની હાલમે) અય મેરે પ્યારે દોસ્ત, આ, આ, મએં તુજે અપને સર ચડાતા હું આજ તુને મુજકો અપની વફાદારીકા પુરા સુબુત દીખાયા. બોલ, બોલ મએ કીસ જબાનસે તેરા અહેસાન માનું? બેશક તું મુજસે હજાર બલ્કે લાખ દર્જે બરતર? ઔર બહેતર હય.

જુતેકી નસીહત આમેજ દલીલોને હમારે મોઅજ જીજ જનાબકો અપની હસ્તી યાદ દિલાકર નેકીકા રાસ્તા દીખાયા ઔર બદીકે અંધે કુવેમે ગીરને હીકો થા કે ફઓરન બચા લીયા જીસ તરેહ હમારે મગરૂર જનાબકો ખુદાવંદે કરીમને અપની રહમત કે સાએમે લે લીયા! ઇસીતરાંહ વોહ કાદીરે મુતલક હરએક ગુમ રાહ ઔર દોલતકે નીસેમે ચકના ચુર હોકર આમાલે બદ પર જો ફખ્રકરતે હએં ઉનકો હીદાયત નસીબ કરે! અપની રહેમત કરીબ કરે.

આમીન!! સુમ્મા આમીન!!

શએર

જો દેખા ચશ્મે ઇબરતસે યેહ હમને પાઉંકા જુતા
તો પાયા મુરશીદો, રહબર, રફીકો, રહનુમા જુતા.

? ? ?

દુનિયા દારો તુમ સબ અહેલો અયાલ વાલોં
ઇસ લીએ યેહ કિતાબ તુમકો જુરૂરી દેખના
લાજીમ બલકે ફરજ હય.

સાસ જવાંઇકા ઝગડા.

બડહો.

જલદી કરો ફક્ત ચાર આનેમે આપકો સુસરાલ
કે નેકોબદ મુઆ મલાતકા નકશા મઅલુમ
હો જાએગા.

મંગાલો નીચેકે પતેસેઃ—

મુનશી ફતેહખાંન અહેમદખાંન.

દીલકશ.

ઇસ્લામપુરા પોસ્ટ નાં. ૪

મુંબાઇ.